Lineáris algebra gyakorlat

2. gyakorlat

Gyakorlatvezető: Bogya Norbert

2012. február 20.

Szorgalmik

1.8. Feladat

Számítsuk ki az alábbi mátrixot: $\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ -1 & 0 \end{pmatrix}^n$.

1.13. Feladat

Legyen A egy valós mátrix, és tegyük fel, hogy az AA^T mátrix nyoma nulla. Határozzuk meg A-t!

1.15. Feladat

Teljesülnek-e az alábbi egyenlőségek tetszőleges A, B $(n \times n)$-es mátrixok esetén?

1. $(A+B)^2 = A^2 + 2AB + B^2$
2. $(AB)^T = A^T B^T$
3. $A^n A^m = A^{nm}$

Tartalom

Determinánsok
Definíció

FONTOS
CSAK NÉGYZETES MÁTRIXOKNAK VAN DETERMINÁNSA, AMI EGY SZÁM!

Négyzetes mátrix $\rightarrow$ valós szám.

Jelölés
Ha A egy négyzetes mátrix, akkor a determinánsát $\det(A)$-val, vagy $|A|$-val jelöljük.

Definíció - 1. rész
Egy (1×1)-es mátrix determinánsa az a SZÁM, amit a mátrix tartalmaz.

Determinánsok
Definíció

Definíció - 2. rész

Egy (2×2)-es mátrix determinánsának kiszámítására a Sarrus-szabály a definíció:

$$\begin{vmatrix} a & b \\ c & d \end{vmatrix} = \text{(főátló elemeinek szorzata)}$$
$$= -\text{(mellékátló elemeinek szorzata)}$$
$$ad - bc.$$

Determinánsok

Aldetermináns

Ha egy mátrixból elhagyjuk az i. sorát és a j. oszlopát, akkor a megmaradt mátrix determinánsát a megfelelő sor-oszlop kombinációhoz tartozó aldeterminánsnak nevezzük, és M_{ij}-vel jelöljük.

Adjungált aldetermináns

Az $A_{ij} = (-1)^{i+j} \cdot M_{ij}$ determinánst a megfelelő sor-oszlop kombinációhoz tartozó adjungált aldeterminánsnak nevezzük.

Determinánsok
Definíció

Definíció - 3. rész

Legyen B egy $(n \times n)$-es mátrix, ahol $n > 1$. Ekkor

$$\det(B) = \begin{vmatrix} b_{11} & b_{12} & \dots & b_{1n} \\ b_{21} & b_{22} & \dots & b_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ b_{n1} & b_{n2} & \dots & b_{nn} \end{vmatrix} \stackrel{(def)}{=} \sum_{j=1}^{n} \left(b_{1j} \cdot A_{1j} \right),$$

ahol A_{ij} a megfelelő adjungált aldetermináns.

- Rekurzív definíció: visszavezetés kisebb méretű determinánsokra.
- A fenti definíciót a determináns első sora szerinti kifejtésnek nevezzük.

Tartalom

Determinánsok

Tétel

1. A determináns tetszőleges sora szerint kifejthető.
2. A determináns megegyezik a transzponáltjával.
3. A determináns előjelet vált, ha két sorát megcseréljük.
4. Ha a determináns valamelyik sora nulla, akkor a determináns értéke nulla.
5. A determináns értéke nulla, ha van két azonos sora.
6. Ha a determináns egy sorában minden elemet ugyanazzal a konstanssal megszorzunk, vagy elosztunk, akkor a determináns értéke is ezzel a konstanssal szorzódik, vagy osztódik.
7. A determináns nulla, ha az egyik sora egy másik sor valamely konstans-szorosa.
8. Dualitási elv: az 1. – 7. állításokban a „sor" szó kicserélhető az „oszlop" szóra.

Determinánsok

Tétel

A determináns értéke nem változik, ha valamelyik sorhoz hozzáadjuk egy másik sor konstans-szorosát. (Oszlopra is igaz.)

Új módszer: tervszerű kinullázás

- A fenti tétel segítségével el tudjuk érni, hogy egy tetszőleges sorban/oszlopban csak egyetlen nemnulla elem szerepeljen.
- Ezen sor/oszlop szerint kifejtve a determinánst csak egyetlen kisebb méretű determinánst kapunk.

Determinánsok

Érdekesség - összehasonlítás

A két módszer időigényének összehasonlítása egy 5 GHz-es processzorral működő gépen.

Mátrix mérete	Kinullázó módszer	Kifejtéses módszer
$n \times n$	$\mathcal{O}(n^3)$	$\mathcal{O}(n!)$
3×3	$0,54 \cdot 10^{-8}$ sec	$0,12 \cdot 10^{-8}$ sec
10×10	$0,0000002$ sec	$0,00072576$ sec
15×15	$0,000000675$ sec	$4,358914560$ min
20×20	$0,0000016$ sec	$15,64366003$ év
50×50	$0,000025$ sec	$0,1955638709 \cdot 10^{48}$ év

$\downarrow$

A Nap várható élettartama $5 - 10$ milliárd év.

Tartalom

Cramer-szabály

Definíció

Az

$$\begin{aligned}
a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \ldots + a_{1n}x_n &= b_1 \\
a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + \ldots + a_{2n}x_n &= b_2 \\
\vdots \quad &\vdots \quad \vdots \\
a_{m1}x_1 + a_{m2}x_2 + \ldots + a_{mn}x_n &= b_m
\end{aligned}$$

egyenletrendszer lineáris egyenletrendszernek nevezzük. Ez felírható mátrixos alakban is:

$$A_{m\times n} \cdot X_{n\times 1} = B_{n\times 1}.$$

Cramer-szabály

Definíció

Egy lineáris egyenletrendszert szabályosnak nevezünk, ha ugyanannyi egyenletből áll, mint ahány ismeretlen van benne, és az együtthatómátrixának determinánsa nem nulla.

Tétel

Az $AX = B$ szabályos lineáris egyenletrendszernek pontosan egy megoldása van, és a megoldás megkapható a következő alakban:

$$x_i = \frac{\begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1,i-1} & b_1 & a_{1,i+1} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2,i-1} & b_2 & a_{2,i+1} & \dots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \dots & a_{n,i-1} & b_n & a_{n,i+1} & \dots & a_{nn} \end{vmatrix}}{|A|}$$

Tartalom

Paralelogramma területe

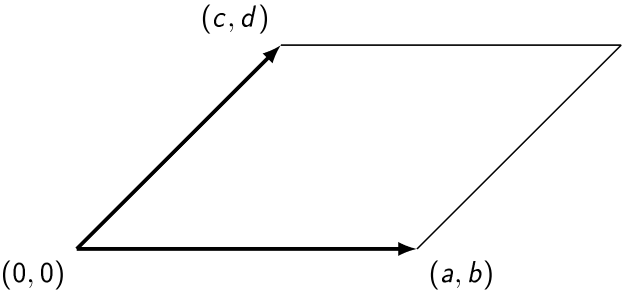

Tétel

Egy olyan paralelogrammának, melynek az egyik csúcsa az origó, és az ebből kiinduló két (nem párhuzamos) oldalvektora (a, b) és (c, d), a területe az $\begin{vmatrix} a & b \\ c & d \end{vmatrix}$ determináns abszolút értéke.

Tartalom

Paralelepipedon térfogata

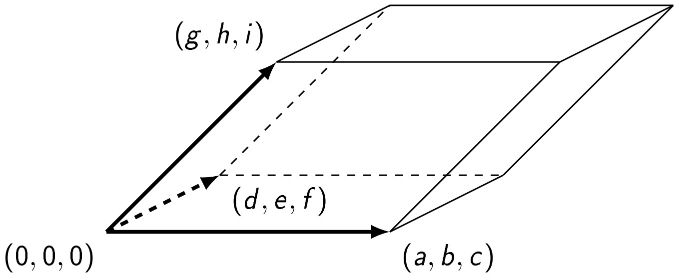

Tétel

Egy olyan paralelepipedonnak, melynek az egyik csúcsa az origó, és az ebből kiinduló három (különböző irányú) oldalvektora (a, b, c), (d, e, f) és (g, h, i), a térfogata az $\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ g & h & i \end{vmatrix}$ determináns abszolút értéke.

Tartalom

DWL kiszámítása
Mikroökonómia

- lineáris keresleti és kínálati függvény
- kormányzati beavatkozás adóval
- „konstans” adó

? Mekkora a társadalmi többlet?

? Mekkora a holtteherveszteség?

Ha marad idő, megmutatom.